

Fimmtudaginn 3. desember 1998.

Nr. 195/1998.

Gestur L. Fjeldsted

(Ástráður Haraldsson hrl.)

gegn

Kaupfélagi Borgfirðinga

(Hákon Árnason hrl.)

Vinnuslys. Skaðabætur. Gjafsókn.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar 7. maí 1998. Hann krefst þess, að stefndi verði dæmdur til að greiða sér 5.444.928 krónur með nánar tilteknum ársvöxtum frá 10. janúar 1993 til 29. nóvember 1996, en dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 29. desember sama árs til greiðsludags. Þá krefst áfrýjandi málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti án tillits til gjafsóknar, sem honum hefur verið veitt á báðum dómstigum.

Stefndi krefst þess aðallega, að héraðsdómur verði staðfestur og áfrýjandi dæmdur til að greiða málskostnað fyrir Hæstarétti. Til vara krefst stefndi þess, að kröfur áfrýjanda verði lækkaðar og málskostnaður falli niður.

Í málinu sækir áfrýjandi stefnda til greiðslu bóta vegna vinnuslyss, sem áfrýjandi varð fyrir við störf í kjötmjölsverksmiðju stefnda 28. september 1992. Atvikum varðandi slysið er lýst í hinum áfrýjaða dómi. Í héraðsdómsstefnu krafðist áfrýjandi bóta, að fjárhæð 6.008.012 krónur, með vöxtum frá slysdegi. Sú fjárhæð er sundurliðuð í héraðsdómi. Við aðalmeðferð málsins í héraði 19. nóvember 1997 lækkaði áfrýjandi höfuðstól kröfu sinnar í 5.444.928 krónur og breytti um leið kröfu um vexti þannig, að þeirra væri krafist frá 10. janúar 1993. Með þessu mun áfrýjandi hafa lagað kröfu sína að athugasemdum stefnda fyrir héraðsdómi um, að lækka ætti höfuðstól hennar um 563.084 krónur, sem áfrýjandi fékk greiddar frá Vátryggingafélagi Íslands hf. 23. mars 1994 vegna atvinnuslysatryggingar launþega, og að eldri vextir en frá því fjórum árum fyrir höfðun málsins væru fyrndir.

Vinnueftirliti ríkisins var ekki tilkynnt um slys áfrýjanda fyrr en árið 1993. Í ódagsettri umsögn þess um slysið, sem var samin eftir lögregluskýrslu og slysaskýrslu til Tryggingastofnunar ríkisins, kemur fram, að aðstæður á vinnustað hafi verið gjörbreyttar við skoðun eftirlitsmanns 2. júní 1993. Segir síðan meðal annars eftirfarandi í umsögninni: „Að sögn Gests hafði hann bundið band í varatalíu, sem notuð var til að hífa tromluna úr skilvindunni til að geta dregið hana fram og til baka eftir brautinni, en bandið hafi fest í keðju talíunnar, þegar verið var að hífa mjöltromluna upp til að losa úr henni á mjölloftið, en eftir lýsingu hans hafi klafinn verið kominn á móts við vegg hæð, er bandið festist í keðjunni. Til þess að losa bandið hafi hann annaðhvort stigið á klafann eða reynt að toga hann niður með höndunum. . . . Á hvorn veginn sem er, skapast hætta með því að standa á mjóum veggnum og reyna að ná keðjunni niður, réttara hefði verið að standa inni á pallinum og reyna að kippa í bandið. . . . Krafa hafði verið gerð um að setja öryggi á krók á talíu, en í lögregluskýrslu er sagt, að um varatalíu hafi verið að ræða. Eftir lýsingu fór það ekki af við krók, heldur við klafa, sennilega vegna sveiflu á tromlu. . . . Orsök slyssins virðist mega rekja til þess, að ekki var staðið á traustri undirstöðu, þegar reynt var að losa bandið úr talíunni, búið að slaka á keðjunni um einhverja sentimetra, þannig, að er keðjan losnar, kemur slinkur á tromluna, og hún fellur í gólfið.“

Af þessari umsögn Vinnueftirlits ríkisins verður ekki ályktað, að rekja megi slys áfrýjanda til vanbúnaðar í tækjum og búnaði eða annarra aðstæðna á vinnustað, en ekki verður séð, að tafir, sem urðu á, að vinnueftirlitinu væri tilkynnt um slysið, hafi neinu breytt um, að atvik að því yrðu nægilega upplýst. Áfrýjandi hefur ekki á annan hátt sýnt fram á, að slysið megi rekja til þessara ástæðna. Fallist verður á með héraðsdómara, að áfrýjandi hafi sýnt af sér mikið gáleysi í vinnubrögðum sínum, sem leiddu til slyssins. Samkvæmt þessu og að öðru leyti með skírskotun til forsendna hins áfrýjaða dóms verður hann staðfestur.

Rétt þykir, að málskostnaður fyrir Hæstarétti falli niður. Um gjafsóknarkostnað áfrýjanda fyrir Hæstarétti fer eins og í dómsorði greinir.

D ó m s o r ð:

Héraðsdómur skal vera óraskaður.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

Allur gjafsóknarkostnaður áfrýjanda, Gests L. Fjeldsted, fyrir Hæstarétti greiðist úr ríkissjóði, þar með talin málflutningsþóknun lögmanns hans, 200.000 krónur.

Dómur Héraðsdóms Vesturlands 12. febrúar 1997.

I.

Mál þetta, sem dómtekið var 23. janúar sl. að loknum munnlegum málflutningi, er höfðað fyrir dómþinginu af Gest L. Fjeldsted, kt. 221164-3429, Brákarbraut 1, Borgarnesi, á hendur Kaupfélagi Borgfirðinga, kt. 680169-6679, Egilsgötu 11–13, Borgarnesi, og Vátryggingafélagi Íslands hf., kt. 690689-2009, Ármúla 3, Reykjavík, til réttargæslu með stefnu, þingfestri 21. janúar 1997.

Endanlegar dómkröfur stefnanda eru þær, að stefndi verði dæmdur til þess að greiða stefnanda skaðabætur, að fjárhæð 5.444.928 krónur, með 1% vöxtum frá 10. janúar 1993 til 11. ágúst 1993, með 1,25% vöxtum frá þeim degi til 11. nóvember 1993, með 0,5% vöxtum frá þeim degi til 1. júní 1995, en með 0,65% vöxtum frá þeim degi til útreikningsdags, 29. nóvember 1996, og höfuðstólsfærslu vaxta á tólf mánaða fresti frá 10. janúar 1993, í fyrsta sinn 10. janúar 1994. Þá er krafist dráttarvaxta samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 29. desember 1996 til greiðsludags og að dráttarvextir leggist við höfuðstól á tólf mánaða fresti, í fyrsta sinn 29. desember 1997. Þá krefst stefnandi málskostnaðar samkvæmt fram lögðum málskostnaðar-reikningi, eins og málið væri eigi gjafsóknarmál, auk álags, er nemi virðisaukaskatti á málskostnað.

Dómkröfur stefnda eru þær aðallega, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda, en til vara, að stefnukröfur verði stórlega lækkaðar. Jafnframt krefst stefndi málskostnaðar úr hendi stefnanda að mati dómsins.

Af hálfu réttargæslustefnda voru ekki gerðar sérstakar kröfur, og ekki voru gerðar sérstakar kröfur á hendur honum.

II.

Málavextir eru þeir, að stefnandi var starfsmaður kjötverksmiðju stefnda í Brákarey í Borgarnesi haustið 1992 og varð þá, 29. september 1992, fyrir vinnuslysi með þeim afleiðingum, að hann hlaut 15% varanlega örorku.

Tildrög slyssins voru þau, að stefnandi var ásamt tveimur þáverandi starfsmönnum stefnda, Sigurði Stefánssyni og Einari Helgasyni, að hífa

mjöltromlu frá skilvindu með talíu, sem fest var á braut í lofti vinnustaðarins. Kveður stefnandi talíu, sem venjulega hafi verið notuð, hafa verið bilaða, og því hafi verið notast við aðra, sem notuð hafi verið til vara á vinnustaðnum. Kveður stefnandi þá talíu hins vegar hafa verið vanbúna. Hafi stjórnþallur taliunnar verið svo stuttur, að standa hafi þurft uppi á 200 lítra tunnuna til að geta stjórnað henni. Þá hafi þurft tvo menn til þess að færa það, sem híft var, fram og til baka eftir brautinni. Kveðst stefnandi hafa bundið band í taliuna í þeim tilgangi að reyna að stjórna henni einn, eftir að samstarfsmenn hans hættu vinnu þann dag. En áður en að því kom, festist band þetta í keðjuhúsi taliunnar, þegar klafinn, sem notaður var til þess að hífa mjöltromluna, var kominn í svipaða hæð og veggur, sem skilur að vinnslusal og mjölgeymsluloft verksmiðjunnar, og festist klafinn þar. Fór stefnandi þá upp á mjölgeymsluloftið ásamt öðrum starfsmanni, Sigurði Stefánssyni. Var Sigurður þar með stjórnkapal og stýribúnað taliunnar og reyndi að slaka út keðjunni, en stefnandi reyndi jafnframt að toga bandið til að losa það. Með þessum aðferðum tókst þeim að slaka keðju taliunnar niður um nokkra sentímetra. Fór stefnandi þá upp á vegg mjölgeymsluloftsins og steig öðrum fæti á tromluna, hélt með annarri hendi í tromlufestinguna, en með hinni reyndi hann að losa bandið úr keðjuhúsinu. Skyndilega losnaði tromlan úr tromlufestingunni og féll niður á gólf. Náði stefnandi að kasta sér aftur á bak til þess að fylgja ekki með tromlunni niður, um það bil fjögurra metra fall. Kveðst hann hafa lent með bakið á steinvegg, sem skilur að mjölgeymsluloftið og verksmiðjusalinn og kastast þaðan inn á mjölgeymsluloftið, en við það högg hlotið bakmeiðsl, sem valdið hafi örorku sinni. Stefnandi telur, að brýnt hafi verið að losa bandið, þar sem ella hefði blas að við vinnustöðvun. Þrátt fyrir meiðsl sín kom stefnandi til vinnu sinnar daginn eftir og hélt áfram vinnu hjá stefnda í einhvern tíma eftir slysið.

3. desember 1993 mat Stefán Bogason læknir stefnanda 15% varanlega örorku vegna slyssins auk tímabundinnar örorku 100% í sex mánuði og 50% í þrjá mánuði.

Stefnandi kveður krók á klafa hafa verið mjög grunnan og ekki öryggisloka á honum. Telur stefnandi, að þessi vanbúnaður króksins hafi leitt til þess, að mjöltromlan hafi losnað með fyrrgreindum afleiðingum. Samkvæmt fram lagðri lögregluskýrslu, tekinni af Einari Helgasyni 19. janúar 1994, hafði það komið fyrir áður, að mjöltromlan losnaði úr klafanum. Hafi það gerst, áður en stefnandi hóf störf hjá stefnda, en þó ekki verið bætt úr þessum ágalla.

Samkvæmt fram lögðum gögnum hafði Vinnueftirlit ríkisins veitt stefnda tímabundið starfsleyfi frá 8. september til 1. nóvember 1992 gegn því, að

nánar tilgreindum öryggiskröfum yrði fullnægt í samræmi við áætlun þess. Meðal annars var sú krafa gerð, að setja skyldi öryggi á krók talíu.

Samkvæmt framburði Sigurðar Þorsteinssonar, öryggistrúnaðarmanns á starfsstöð stefnda á þessum tíma, var aðferð stefnanda til þess að losa bandið eina tiltæka leiðin, eins og aðstæður hafi verið á vinnustaðnum á þeim tíma.

Vinnuslys þetta var ekki tilkynnt Vinnueftirliti ríkisins. Hins vegar var gerð skýrsla af vinnueftirlitinu síðar, sem reist var á lögregluskýrslum og slysaskýrslu til Tryggingastofnunar ríkisins. Þegar skýrsla þessi var gerð, voru aðstæður á vettvangi að einhverju leyti breyttar.

III.

Stefnandi styður dómkröfur sínar því, að aðbúnaður á starfsstöð stefnda hafi verið ófullnægjandi, að því er öryggi starfsmanna varði. Ýmsu hafi verið verulega ábótavant, og hafi verið gerðar athugasemdir vegna þessa af vinnueftirlitinu og Sigurði Þorsteinssyni, öryggistrúnaðarmanni stefnda. Þessi vanbúnaður á vinnustað hafi einn leitt til vinnuslyss, sem stefnandi hafi orðið fyrir, og sé ekki unnt að gagnrýna vinnubrögð stefnanda, eftir að í óefni hafi verið komið. Auk þess hafi stefnandi að mati staðkunnugra beitt einu aðferðinni, sem möguleg hafi verið.

Stefnandi kveður króka á klafa, sem mjöltromlan hafi hangið á, hafa verið mjög grunna og ekki neinar öryggislokur á þeim. Þá hafi mjöltromlan áður losnað úr festingum þessum og fallið niður á gólf, en þrátt fyrir það hafi engar ráðstafanir verið gerðar af hálfu stefnda til að koma í veg fyrir slys, hvorki með úrbótum né viðvörunum til stefnanda. Stefnandi kveður slíkt þó ekki hafa komið fyrir áður, meðan hann hafi starfað hjá stefnda.

Stefnandi heldur því fram, að talía sú, sem notuð var til vara í verk-smiðjunni, hafi verið hættulega vanbúin. Ekki hafi verið á henni öryggis-krókar, stjórnkapall hennar verið of stuttur og ekki fyrir einn mann að stjórna henni með góðu móti. Þrátt fyrir það hafi komið fyrir vegna skipu-lagsleysis stefnda, að ætlast var til þess, að menn ynnu einir við þetta tæki. Svo hafi verið kvöldið, sem slysið varð. Kveðst stefnandi hafa af fremsta megni reynt að búa svo um hnútana, að starfsemin gæti haldið áfram, þótt hann yrði eingöngu einn í vinnu, eftir að samstarfsmenn hans færu heim. Band, sem komið hafi verið fyrir í taliunni, hafi flækst í keðjuhúsi hennar, áður en samstarfsmenn stefnanda luku vinnudegi sínum og meðan annar maður var að vinna við hana. Kveðst stefnandi hafa haft meiri starfsreynslu en sá starfsmaður og jafnframt gert sér grein fyrir, að vinnslustöðvun blasti

við, ef ekki tækist að lagfæra talúna. Hafi sér því verið nauðugur einn kostur að losa bandið úr keðjuhúsinu eins fljótt og mögulegt var.

Stefnandi kveðst mótmæla því, að hann hafi verið verkstjóri á vinnustaðnum. Hann hafi ekki verið ráðinn verkstjóri til stefnda og ekki notið þeirra kjara og réttinda, sem verkstjórar njóti. Hins vegar kveðst hann hafa áður unnið fyrir stefnda í sláurtíð og verið kunnugur störfum þar; hafi hann því notið launa samkvæmt hærri taxta en venjulegt sé. Kveður hann samstarfsmenn sína hafa litið svo á, að hann væri verkstjóri á staðnum, þar sem stefnandi hefði verið kunnugri störfum á staðnum en þeir og leiðbeint þeim eftir þörfum. Telur stefnandi, að það sé stefnda að leggja fram í málinu óyggjandi sönnun þess efnis, að stefnandi hafi verið verkstjóri á staðnum, enda standi það stefnda næst að sanna slíkt, en ekki sé eingöngu hægt að leggja til grundvallar launakjör sín og skoðanir samstarfsmanna sinna í þeim efnum. En jafnvel þótt litið verði svo á, að hann hafi verið verkstjóri á vinnustaðnum, komi það ekki í veg fyrir rétt sinn til bóta úr hendi stefnda. Slysið megi eingöngu rekja til aðstæðna á vinnustað og vanbúnaðar þar. Vinnubrögð stefnanda hafi verið eðlileg miðað við aðstæður allar og helgast af yfirvofandi neyðarástandi. Þá séu engin rök til þess að leggja á stefnanda sem tjónþola persónulega ábyrgð á vanbúnaði á vinnustaðnum.

Stefnandi skírskotar og til þess, að stefndi beri sönnunarbyrði fyrir því, að vinnuslys stefnanda sé ekki að rekja til atvika, sem stefndi beri ábyrgð á. Stefndi hafi ekki tilkynnt vinnuslysið til Vinnueftirlits ríkisins þrátt fyrir skýr lagafyrirmæli þar að lútandi. Það sé almenn og viðurkennd réttarregla, að vinnuveitandi beri sönnunarbyrði um þessi atriði, ef vinnuslys sé ekki tilkynnt í samræmi við ákvæði laga nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum.

Stefnandi telur, að bein orsakatengsl séu á milli vanbúnaðar á vinnustað og tjóns stefnanda. Til þess að forðast alvarlegra líkamstjón hafi stefnandi þurft að kasta sér til hliðar til að fylgja ekki með mjóltromlunni niður á gólf. Hann hafi ekki átt annarra kosta vól, er tromlan losnaði. Það, að tromlan losnaði, sé því orsök tjóns stefnanda, og beri stefndi ábyrgð á þeim vanbúnaði, sem leitt hafi til tjónsins.

Stefnandi kveðst reisa fjárkröfu sína á útreikningi Jóns Erlings Þorlákssonar tryggingafræðings og sundurliðar kröfu sína á eftirfarandi hátt:

a) Bætur vegna tímabundinnar örorku	kr. 1.054.100
b) Bætur vegna varanlegrar örorku	– 5.909.000
c) Frádráttur vegna eingreiðsluhagræðis og skattfrelsis 20%	– 1.392.620
d) Töpuð lífeyrisréttindi 6% að teknu tilliti til c-liðar	– 283.632

e) Bætur tryggingastofnunar til frádráttar	–	346.100
f) Miskabætur	–	500.000

Samtals dómkrafa kr. 6.008.012(?)

Stefnandi styður miskabótakröfu sína þeim rökum, að vinnuslys þetta hafi valdið sér miklum þjáningum og röskun á stöðu og högum. Þá geti hann vart séð sér farborða með vinnu vegna þráláttra bakverkja og eigi erfitt með alla tómtundaiðju, sérstaklega íþróttaiðkun, sem verið hafi helsta tómtundaiðja hans fyrir slysið.

Vaxtakröfu sína kveðst stefnandi reista á almennum sparisjóðsvöxtum frá slysdegi til útreikningsdags, og dráttarvextir reiknist af kröfunni frá 29. desember 1996.

Um lagarök vísar stefnandi til almennra reglna skaðabótaréttarins um sök og ábyrgð vinnuveitanda á vanbúnaði á vinnustað. Þá vísar stefnandi til laga nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum auk reglugerða, sem settar séu í skjóli þeirra laga.

Kröfu um vexti, dráttarvexti og höfuðstólsfærslu vaxta og dráttarvaxta reisir stefnandi á lögum nr. 25/1987 með síðari breytingum.

Kröfu um málskostnað styður stefnandi við 130. gr. laga nr. 91/1991 og alíð 1. mgr. 126. gr. laga nr. 91/1991.

Kröfu um virðisaukaskatt á málskostnað byggir stefnandi á lögum nr. 50/1988. Stefnandi sé ekki virðisaukaskattsskyldur og beri því nauðsyn til að fá dóm fyrir skatti þessum úr hendi stefnda.

IV.

Stefndi reisir sýknukröfu sína á því, að slysið verði ekki rakið til neinna atvika, sem stefndi beri skaðabótaábyrgð á. Samkvæmt almennum reglum skaðabótaréttar beri stefnandi sönnunarbyrðina fyrir því, að slysið megi rekja til atvika, sem stefndi beri ábyrgð á, svo og, að orsakasamband sé á milli slyssins og þessara atvika.

Stefndi mótmælir því, að hann beri sönnunarbyrðina fyrir því, að slys stefnanda sé ekki að rekja til atvika, sem stefndi beri ábyrgð á, vegna þess að slysið hafi ekki verið tilkynnt Vinnueftirliti ríkisins. Stefnandi hafi komið til vinnu sinnar daginn eftir slysið, og vinnu stefnanda hjá stefnda lauk, eins og um hafði verið samið, í lok sláturtíðar. Sýni það, að meiðsl stefnanda hafi ekki verið talin alvarleg. Samkvæmt því hvíli sönnunarbyrði um bótagrundvöll og orsakasamband óskipt á stefnanda. Þar sem stefnandi hafi ekki sýnt fram á og sannað sök stefnda, sé ljóst, að sýkna beri stefnda af öllum kröfum. Öll gögn málsins bendi til þess, að slysið megi rekja til

eigin gáleysis stefnanda og óhappatilviljunar, en hafa verið í huga, að stefnandi var sjálfur verkstjóri þess verks, sem unnið hafi verið, þegar slysið varð. Stefnandi hafi sjálfur í lögregluskýrslu lýst yfir, að hann hafi hafið störf hjá stefnda sem verkstjóri, og auk þess komi þar fram, að stefnandi var verkstjóri og stjórnaði þeim, sem þar unnu. Þá sýni launakjör stefnanda, að hann hafi verið ráðinn sem verkstjóri.

Stefnandi hafi sjálfur tekið á sig áhættu af því að reyna að losa bandið með þeim hætti, sem hann gerði, þ. e. a. s. að klifra upp á vegg, halda annarri hendi í bandið og hinni í færslukeðjuna og stíga síðan öðrum fæti á mjöltrömluna með þeim afleiðingum, að hún sveiflaðist til og losnaði. Stefnandi hafi stjórnað verkinu. Hann hafi sjálfur ákveðið að nota varatalúna við verkið, þegar sú, sem venjulega var notuð, hafi bilað fyrr um daginn. Hann hafi sjálfur ákveðið að festa band í umræddan búnað til þess að koma mjöltrömlunni upp á mjölpallinn. Stefnandi hafi ákveðið að reyna að losa bandið með framangreindri aðferð, og hafi honum borið að meta áhættuna af verkum sínum. Ef litið sé til reynslu og þekkingar stefnanda af þessum störfum og þeirrar staðreyndar, að hann stjórnaði verkinu, verður að telja, að honum hafi mátt vera ljós sú hætta, sem orðið gæti af. Stefnandi hafi sýnt af sér vangæslu, sem rekja megi slysið til.

Stefndi mótmælir því, að rekja megi slysið til ófullnægjandi aðbúnaðar á starfsstöð stefnda, að því er varði öryggi starfsmanna. Ósannað sé með öllu, að orsakasamband sé á milli slyssins og þessa meinta ófullnægjandi aðbúnaðar.

Stefndi mótmælir því, að varatalían hafi verið vanbúin, þar sem ekki hafi verið á henni öryggiskrókur, sem valdið hafi umræddu slysi. Auk þess sé ósannað, að orsakasamband sé á milli slyssins og þess, að ekki hafi verið öryggi á talíunni. Í fyrsta lagi hafi verið um að ræða varatalíu, sem Vinnueftirlit ríkisins hafi ekki skoðað eða gert athugasemdir við. Í öðru lagi hafi stefnandi sjálfur metið það svo, að varatalía þessi væri nógu örugg til þess að nota hana í þetta verk, þótt ekki væri á henni nefnt öryggi. Í þriðja lagi sé það niðurstaða Vinnueftirlits ríkisins, að slysið megi ekki rekja til þess, að öryggi þetta vantaði í talíuna. Miklu fremur sé það orsök slyssins, að stefnandi hafi notað óverjandi aðferð við að losa umrætt band. Slysið hafi hlotist af því gáleysi stefnanda að stíga upp á vegginn og út á mjöltrömluna, þótt hann mætti vita, að slíkt væri hættulegt og á engan hátt í samræmi við góða verkstjórn.

Stefndi mótmælir því, að rekja megi slysið til þess, að krókur á klafanum, sem mjöltrömlan hékk á, hafi verið of grunnur. Þá mótmælir stefndi því, að ekki hafi verið öryggisfesting á klafanum. Í gögnum málsins komi fram, að

engar athugasemdir hafi verið gerðar við þennan búnað af Vinnueftirliti ríkisins.

Stefndi mótmælir og þeirri málsástæðu stefnanda, að rekja megi slysið til þess, að stjórnkapall talfunnar hafi verið of stuttur og ekki fyrir einn mann að stjórna henni með góðu móti. Ósannað sé með öllu, að orsakasamband sé á milli þessara atriða og slyssins.

Stefndi styður varakröfu sína því, að slysið verði að mestum hluta rakið til eigin sakar stefnanda og óhappatilviljunar. Auk þess telur stefndi ljóst, að lækka beri stefnukröfu, og mótmælir sérstaklega öllum liðum hennar sem of háum.

Krafa stefnanda um bætur vegna tímabundinnar örorku sé einungis reist á líkindareikningi Jóns Erlings Þorlákssonar. Engin frekari gögn hafi verið lögð fram til þess að sanna, að stefnandi hafi orðið fyrir fjárhagslegu tjóni þann tíma, sem stefnanda hafi verið metin tímabundin örorka. Miklu fremur bendi gögn málsins til þess, að engar vinnutekjur hafi tapast af völdum hinnar tímabundnu örorku, en ekki beri að bæta tímabundna örorku, nema um raunverulegt tekjutap sé að ræða.

Kröfur stefnanda um bætur fyrir vinnutekjutap af völdum varanlegrar örorku séu studdar hinu læknisfræðilega örorkumati og líkindareikningi tryggingastærðfræðingsins og þeirri forsendu, að stefnandi tapi launatekjum í takt við örorkuprósentu örorkumatsins, sem svari 15% tekna á hverjum tíma. Þessar forsendur séu ekki í samræmi við raunveruleikann. Við ákvörðun örorkutjóns, ef til komi, beri að gæta þess, að örorka bætist ekki, meðan hennar gæti ekki í skertum vinnutekjum.

Stefnandi telur og, að draga beri frá þann hluta bóta, sem ella gengi til opinberra gjalda, en staðgreiðsluhlutfall sé nú 40,88% skv. gildandi skattkerfi. Bæturnar kæmu til skatts sem jaðartekjur, ef þær væru skattskyldar að öðru óbreyttu. Hið sama gildi um lífeyrisréttindi og örorkubætur.

Pá beri að virða til lækkunar hagræði af eingreiðslu bótanna samkvæmt dómvenju og draga svo frá bætur frá Tryggingastofnun ríkisins, 346.100 krónur, og bætur, sem stefnandi hafi fengið greiddar úr atvinnuslysatriggingu stefnda frá réttargæslustefnda, að fjárhæð 563.084 krónur.

Loks beri að virða til lækkunar, að miski sé innifalinn í örorkumati lækna.

Stefndi mótmælir kröfu stefnanda um miskabætur, að fjárhæð 500.000 krónur, sem allt of hárrí, þegar jafnframt sé krafist örorkubóta og þegar þess sé gætt, að miski sé innifalinn í örorkumatinu, og litið til þess, að krafan sé langt umfram dómvenju. Óþægindi stefnanda séu ekki heldur svo stórfelld, að réttlæti afbrigðilega háar miskabætur.

Stefndi mótmælir vaxtakröfu stefnanda sérstaklega og kveður bótakröfu eiga samkvæmt dómvenju að bera sömu vexti og notaðir eru í tjónsútreikningi og ekki dráttarvexti frá fyrri tíma en uppsögudegi endanlegs dóms. Þar sem stefnandi hafi ekki lagt fram þær upplýsingar, sem þörf hafi verið á til þess að meta tjónsatvik og fjárhæð bóta, fyrr en við þingfestingu máls þessa, komi ekki til greiðslu dráttarvaxta fyrr en í fyrsta lagi mánuði eftir að mál þetta var höfðað skv. 15. gr. vaxtalaga nr. 25/1987.

V.

Dómari fór ásamt stefnanda og lögmönnum aðila og kynnti sér aðstæður á vettvangi.

Eins og fram hefur komið, vann stefnandi umræddan dag við að hífa mjöltromlu frá skilvindu með talíu, sem fest var á braut í lofti vinnustaðarins. Jafnframt hefur komið fram, að þann dag var biluð talía sú, sem venjulega var notuð. Var það ákvörðun stefnanda að nota svokallaða varatalíu við verkið, en á henni hafi ekki verið öryggiskrókur og stjórnkapall hennar of stuttur.

Samkvæmt framburði stefnanda var hann kunnugur starfsháttum og hafði töluverða starfsreynslu. Verður og að telja samkvæmt framburði stefnanda sjálfs og annarra vitna, að stefnandi hafi annast verkstjórn á staðnum. Fyrir liggur og, að stefnandi tók sjálfur þá ákvörðun að beita þeim tilfæringum að binda band í talíuna til þess að geta unnið einn við verkið. Eftir að bandið festist í keðjuhúsi talíunnar, reyndu starfsmenn stefnda undir stjórn stefnanda að leysa það með þeim hætti, sem lýst hefur verið. Verður að telja, að aðferðir stefnanda við að losa bandið úr talíunni með því að stíga öðrum fæti á tromluna og hinum á steinvegg mjölgeymslupallsins hafi verið glannalegar og stefnanda mátt vera ljós hætta af þessum glannaskap sínum. Er ekkert annað fram komið en stefnandi hafi sjálfur stjórnað verki því, sem hann slasaðist við.

Slys stefnanda virðist í upphafi ekki hafa verið svo alvarlegt, að stefnda hafi borið að tilkynna Vinnueftirliti ríkisins um það, enda olli það ekki fjarveru stefnanda frá vinnu.

Með vísan til alls þess, sem að framan hefur verið rakið, er það álit dómsins, að ekki sé í ljós leitt, að slys stefnanda verði rakið til vanbúnaðar eða galla í tæki né annarra orsaka, sem stefndi beri ábyrgð á, og ber því að sýkna stefnda af kröfum stefnanda í máli þessu.

Eftir atvikum þykir rétt, að aðilar beri hvor sinn kostnað af málinu.

Gjafsóknarkostnaður stefnanda greiðist úr ríkissjóði, þ. m. t. málsvarnarlaun lögmanns hans, Björns L. Bergssonar héraðsdómslögmanns, 250.000

krónur, en við ákvörðun málskostnaðar hefur verið tekið tillit til þeirrar skyldu stefnanda að greiða virðisaukaskatt af málflutningsþóknun.

Hervör Þorvaldsdóttir héraðsdómari kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Stefndi, Kaupfélag Borgfirðinga, skal sýkn af öllum kröfum stefnanda, Gests L. Fjeldsted, í máli þessu.

Málskostnaður milli aðila fellur niður.

Gjafsóknarkostnaður stefnanda greiðist úr ríkissjóði, þ. e. málsvarnarlaun lögmanns hans, Björns L. Bergssonar hdl., 250.000 krónur.
